

DET KONGELIGE ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

16/1174-

6. mars 2024

Avtale mellom Nord-Fosen siida og Roan Vind DA – statens bidrag og innstilling av omgjøringsprosess

Jeg er glad for at mekling har ført frem til en enighet mellom Nord-Fosen siida og Roan Vind DA. Fosen-saken er krevende og har påført reindriften på Fosen en stor belastning. Regjeringen har derfor beklaget menneskerettsbruddet som Høyesterett har lagt til grunn at konsesjonsvedtakene innebærer.

Jeg viser til Høyesteretts dom i Fosen-saken 11. oktober 2021, og departementets varsel om omgjøring i brev av 13. desember 2021. Høyesterett avviste 11. oktober 2021 saken om utmåling av ekspropriasjonerstatning til reindriften på Fosen, med den begrunnelse at konsesjons- og ekspropriasjonsvedtakene var ugyldige. Høyesterett la til grunn at vindkraftutbyggingen ville ha en vesentlig negativ effekt på reineiernes mulighet for å utøve sin kultur på Fosen. Høyesterett fant videre at de avbøtende tiltakene i konsesjonene ikke var tilstrekkelige til å unngå vesentlige negative konsekvenser for reindriften i området, og at vedtaket derfor var i strid med FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27.

Det er statens ansvar å sikre rettighetene etter SP artikkel 27. Staten har også en plikt til å sørge for at en krenkelse av konvensjonen repareres, og en rekke ulike tiltak vil kunne være relevante for å oppnå dette. Det vil ofte kunne være behov for at staten iverksetter eller pålegger tiltak, men krenkelsen kan også repareres ved at det kommer i stand alternative løsninger mellom de berørte private parter eller gjennom en kombinasjon av en avtalebasert løsning og statlige tiltak. Minoritetens deltakelse i beslutningsprosessen og samtykke til nye tiltak eller avtaler, vil være et tungtveiende moment i vurderingen.

Energidepartementet (daværende OED) initierte i april 2023 en meklingsprosess som et alternativt spor til den varslede omgjøringsprosessen. Meklingene mellom de to sijtene i Fosen reinbeitedistrikt og de respektive vindkraftselskapene ble igangsatt i mai 2023, og har

vært ledet av riksmekler Mats Ruland, sammen med tingrettsdommer Hanne Sofie Bjelland og reindriftsutøver Tom Lifjell. En mekling gir, sammenlignet med en ordinær forvaltningsprosess, større mulighet til å finne alternative løsninger. Partene har også selv i større grad kontroll på løsningen.

Meklingen mellom Roan Vind DA og Nord-Fosen siida har resultert i en minnelig avtale mellom disse partene.

Avtalen innebærer at Roan Vind DA skal bidra til å sikre videre reindrift i Nord-Fosen siida, avbøte driftsmessige ulemper, samt gi et grunnlag for fremtidig kulturutøvelse for Nord-Fosen siida i et generasjonsperspektiv. For å oppnå dette har Roan Vind forpliktet seg til å stille et vesentlig økonomisk bidrag til disposisjon for tiltak for reindriften i Nord-Fosen siida. Midlene skal også finansiere tiltak som kan sikre at Nord-Fosen siida kan ta i bruk et tilleggsareal for vinterbeite utenfor Fosen reinbeitedistrikt.

Nord-Fosen siida samtykker på sin side til at Roan Vind DA gis adgang til å fortsette å benytte området på Roan til vindkraftproduksjon frem til utløpet av inneværende konsesjonsperiode. Etter konsesjonsperiodens utløp kan det i utgangspunktet søkes om fornyelse av konsesjonen. Partene har i den forbindelse avtalt at Nord-Fosen siida skal gis en vetorett til å bestemme om rettighetshaverne skal søke om fornyelse av konsesjon for vindkraftproduksjon på Roan etter utløpet av gjeldende konsesjonsperiode, med tilhørende betingelser og forutsetninger.

Staten har hele tiden uttrykt overfor partene at staten også vil bidra til en omforent løsning. En forutsetning for dette er at arealkonflikten på Nord-Fosen løses og at avtalen ivaretar rettighetene reindriften har etter SP artikkel 27. Partene har anmodet om at staten påtar seg ansvaret for nødvendige prosesser for å skaffe til veie et tilleggsareal for vinterbeite for Nord-Fosen siida. Staten har imøtekommet dette ønsket, og vil i lys av avtalen mellom partene gjennomføre en prosess med sikte på å skaffe til veie et tilleggsareal for vinterbeite som kan stilles til reindriften disposisjon fram til utløpet av inneværende konsesjonsperiode. Det tas forbehold om Stortingets samtykke til de økonomiske forpliktelsene knyttet til arealprosessen og leie av beiteareal.

Avtalen mellom Roan Vind DA og Nord-Fosen siida sikrer Nord-Fosen siida nødvendige forutsetninger for videre samisk reindrift og kulturutøvelse gjennom inneværende konsesjonsperiode. Den avtalte vetoretten over vindkraftanleggets videre drift etter utløpet av konsesjonsperioden, gir reindriften en medbestemmelsesrett over fremtidige løsninger. Selskapene som har rett til å tre inn i Roan Vinds rettigheter etter inneværende konsesjonsperiode, kan ikke søke forlengelse eller fornyelse av konsesjonen uten sijtens samtykke.

De økonomiske ytelsene vil skape et solid fundament og sikkerhetsnett for næringsutøvelsen med tilhørende utgifter, og gir Nord-Fosen siida forutsigbarhet i den daglige driften og for planlegging i et lengre perspektiv.

Med bakgrunn i den inngåtte avtalen mellom partene, er det etter departementets vurdering ikke grunnlag for å iverksette en omgjøring av konsesjonsvedtaket til Roan vindkraftverk,

som varslet i brev av 13. desember 2021. Det legges særlig vekt på Nord-Fosen siidas samtykke til at Roan Vind DA benytter arealene som berører reindriftens beiterettigheter, og sijtens vurderinger av at de avtalte tiltakene gjør det mulig å videreføre og utvikle den samiske reindriften i et generasjonsperspektiv. Etter departementets syn har avtalen resultert i en løsning for fortsatt vindkraftproduksjon på Roan uten at det medfører vesentlige negative konsekvenser for reindriften kulturutøvelse. Dette innebærer at det ikke foreligger en krenkelse av SP art. 27. Departementet innstiller derfor videre behandling av omgjøringsaken.

Staten vil sette ut et oppdrag om å kartlegge mulige tilleggsareal for vinterbeite for Nord-Fosen siida utenfor Fosen reinbeitedistrikt. Staten vil deretter i forståelse med reindriften vurdere aktuelt areal, slik at det sikres at Nord-Fosen siida mener arealet er egnet. Et aktuelt areal må være egnet som vinterbeite og må ligge i akseptabel transportavstand fra Nord-Fosen. Arealet må ha en slik beskaffenhet at det oppfyller kravene i reindriftsloven § 8. Det legges videre opp til en reguleringsprosess for å legge til rette for reindrift i det aktuelle området, og at staten tar ansvar for at det inngås avtaler med berørte grunneiere og rettighetshavere. Det tas sikte på at et ev. tilleggsareal skal kunne tas i bruk av Nord-Fosen siida vinteren 2026/2027. Flere departementer vil være involvert på de ulike stegene i en slik forvaltningsprosess. Både staten og reindriften er opptatt av å holde god fremdrift i en slik prosess, og staten vil prioritere tilstrekkelig ressurser til arbeidet for å sikre dette.

Det følger av avtalen at Roan Vind DA og Nord-Fosen siida vil etablere en oppfølgingsgruppe for avtalen. Staten vil informere gruppen om status for arbeid med arealprosessen ved behov.

Reindriften har i meklingen også tatt opp viktige spørsmål knyttet til ivaretagelse av rettigheter til eksisterende beiter innenfor Fosen reinbeitedistrikt og trygghet for at nye inngrep begrenses. Et tilleggsareal for vinterbeite for sijtene i Fosen reinbeitedistrikt er ikke en erstatning for dagens vinterbeiteområder på Fosen. Sijtene har beiterettighetene til sine tradisjonelle reinbeiteområder på Fosen i behold og områdene vil være viktige for driften både på kortere og lengre sikt. For å legge til rette for og sikre en fortsatt bærekraftig reindrift på Fosen, er det derfor viktig at de berørte kommunene tar tilbørlig hensyn til reindriften i sin arealplanlegging og ved sin regulering av motorisert ferdsel i utmark. Særlig er det trukket fram at det er sentralt at det sikres at reindriften flyttleier opprettholdes over tid. Vi vil ta opp dette med de aktuelle kommunene.

I Fosen-saken er det trukket frem som et moment i vurderingen at den sørsamiske kulturen er særlig sårbar. Partene i avtalen på Nord-Fosen har i lys av dette anmodet staten om å bidra til etablering av et sør-samisk kulturfond. Regjeringen vil som oppfølging av dette i forbindelse med RNB 2024 foreslå en engangsbevilgning på 5 mill. kroner til oppretting av et sør-samisk kulturfond. Midlene skal kunne benyttes over flere år, og det tas sikte på at Sametinget utarbeider vedtekter for bruken av midlene i fondet.

Regjeringen la 20. desember 2023 frem en bred tiltakspakke for å legge til rette for bedre ivaretagelse av reindriften ved planlegging og utbygging av energi. Tiltakene trekker lærdom

av det høye konfliktnivået mellom reindrift og energi som vi har sett, og ikke minst fra Fosen-saken. Flere av tiltakene vil være relevante også for reindriften på Fosen. Ett av tiltakene er at regjeringen tar sikte på at et beløp tilsvarende 0,2 øre/kWh av vindkraftproduksjonen avsettes til lokale formål som natur, reindrift og eventuelt andre formål som er direkte berørt av arealbruken. Som varslet i meklingen, vil regjeringen der hvor vindkraftprosjekt medfører negative konsekvenser av betydning for reindriftsvirksomhet, innenfor denne ordningen foreslå at en andel av verdiskapingen tilsvarende 0,1 øre/kWh skal gå direkte til reindriften. For Fosen vil det naturlige være at midlene tildeles siidafondene til hhv. Nord-Fosen siida og Sør-Fosen sitje. Dette vil kunne styrke den økonomiske situasjonen for reindriften på Fosen ytterligere utover den kompensasjonen som følger av avtalene mellom partene. Regjeringen vil komme tilbake med et nærmere forslag om utforming av ordningen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2024.

Jeg vil avslutningsvis takke partene for et konstruktivt samarbeid om meklingsprosessen, og rette en særlig takk til meklingsteamet som har ledet denne prosessen frem til sin løsning.

Med hilsen

Terje Aasland

Adresseliste

Nord-Fosen Siida v/Terje Haugen
Roan Vind DA v/Roger Beite Færestrand

Kopi
Mats Ruland
Norsk reindriftssamers landsforbund
Sametinget/Sámediggi
Advokatfirmaet Hjort DA
Fend advokatfirma DA